

BABYLÓNSKÁ VĚŽ NA MARIÁNSKÝCH HORÁCH

8. Setkání v Ostravě

Nepříliš vlídný listopadový čas a město Ostrava nejsou lákadly, která by člověka vedla k opuštění tepla domova. A přece se na dvě stovky lidí a lidiček vypravilo ze svých domovů od Aše až po Brno do Ostravy. Co že je to sem vylákalo? Potřeba setkat se, předvést těm, s kterými je setkávání příjemné, své výsledky práce a uvidět, co vytvořili přátelé.

Mnozí divadelníci už jistě ví, ostatní necht' to zví, že důvodem zájmu o turisticky neatraktivní místo bylo Setkání dětských i dospěléjších divadelních u loutkářských souborů. Bylo již osmé v pořadí. Uskutečnilo se v Domě dětí a mládeže v Korunní ulici v Ostravě-Mariánských Horách a v divadle Petra Bezruče. Krom jmenovaného DDM a divadla, bylo pořadatelem 8. Setkání Dividlo – divadelní studio Dramacentra DDM Ostrava v čele se Sašou Rycheckým.

Od čtvrtka 18. 11. do neděle 21. 11. 1993 na Setkání vystoupilo 13 divadelních a 2 folklórní soubory v 18 inscenacích a vystoupeních. Některé soubory sehrály navíc představení pro školy. Celkem se uskutečnilo 20 představení.

První vystoupily folklórní soubory Hlubina a Hlubinka z Ostravy a pak již jeviště náležela výhradně souborům divadelním. V programu se střídaly produkce souborů dětských, souborů mládeže i dospělých, včetně divadla provozovaného na profesionální bázi. 8. Setkání bylo velice barvitě z hlediska divadelních druhů, žánrů a inscenačních postupů. Byla zde představení dětských kolektivů, vzniklá na základě dramatických her a cvičení. Nechyběla taková, která zřetelně usilovala o divadelní tvar. Účastníci Setkání zhlédli několik inscenací, které jsou jevištními adaptacemi literárních předloh. V programu se objevila kvazi opera, muzikál, pantomima a činoherní inscenace dospělých určená dětskému publiku.

Představení dětských divadelních kolektivů, vzniklá na základě dramatických her a cvičení, byla z hlediska divadelního tvaru různé úrovně. Některá, přes veškerou nápaditost, trpěla absencí pevnější stavby dramatických situací. Nejedna gag, jinak dobře vymyšlený, nedošel svého uplatnění, nejedna pointa zapadla ve ztracenu. To se týkalo především souboru **ostravského Dividla** – jeho **oddílu Bráškové**, vedeného Nikolou Syslovou a jeho vystoupení nazvaném **Dokola**, stejně tak souboru **Myšové z Brna** a představení **Hlemýžď Čilišnek**. O něco lépe se v tomto ohledu dařilo souboru **Lávka z Brna**, jehož vedoucím je Mirek Obrátil, v představeníčku **Zasedání v Trpaslíkově**.

Zřetelné úsilí dojít k ucelnému divadelnímu tvaru prokázaly svými inscenacemi další dětské kolektivy. Mezi nimi **oddíl Kašpaři ostravského Dividla** v představení **Anglické pohádky**. Kašpaři si pod vedením Saši Rycheckého vybrali čtyři pohádky: Moře, Jak šla babka na trh, Nic nového, Kdo dřív promluví. Dali jim rámeček pikniku, na němž se podává čaj a

vypráví „pohádkové“ příběhy. Žel, i zde chyběla důslednější stavba jednotlivých příběhů, zvláště pak jejich zřetelné pointy. Je to škoda, protože v inscenaci nejednou zajiskřila opravdová divadelní imaginace. Nezapomenutelné je např. využití šálků na čaj, které se na stromě vytvořeném z dětských těl promění v jeho plody.

Program 8. Setkání korunovaly dva soubory, které se v r. 1993 staly ozdobou nejedné divadelní přehlídky, včetně Jiráskova Hronova a FEMAD v Libici n. C. Prvním bylo **zlivské Hudradlo** s vedoucím Mirkem Slavíkem a inscenací **Pohádka, o ptačí válce**. Viděl jsem ty ptáčky již popáté. Popáté jsem viděl, jak aktéři na jevišti jednají jako by to bylo poprvé. Jak jednoduché. Zdá se, že k tomu stačí jen poslouchat partnery a sledovat, co se děje kolem. V podstatě je tomu tak. Pro divadlo a divadelní zážitek to však ještě nestačí. A když se povede, že diváci vidí, slyší a cítí, že tomu tak je, a že navíc mohou zaznamenat, že aktéři uvažují nad svými reakcemi, a když tyto reakce pociťují jako neodbytnou nutnost jednání, když se všechno tohle povede, divadlo je na světě a my diváci pociťujeme onu slavnost divadelního zážitku. Viděl jsem ty ptáčky popáté a popáté jsem měl krásný divadelní zážitek.

Druhou korunou Setkání byla inscenace souboru **Modrý pták ZUŠ ze Žďáru nad Sázavou Havrane z kamene**. Stejnojmennou knížku, která vyšla v Albatrosu, napsal Tomáš Pěkný a napsal ji moc pěkně. Napsal ji v próze jazykem básníka. Paní Jana Křenková ji dramatisovala pro potřeby svého souboru a dramatisovala ji velice šťastně. Zachovala půvab jazyka, čarovnou atmosféru prostupující krutý, leč spravedlivý, svět přírody i charakteristické rysy člověka ve vztahu k ní. Nadto se jí podařilo vytvořit sevřené dramatické situace a na jejich základě vypjatý dramatický oblouk celé hry. Zkrátka, připravila kvalitní půdu pro vznik inscenace. To se vyplatilo. Inscenace vznikla vskutku mimořádná. Přispěla k ní práce celého kolektivu souboru, jeho maximální zaujetí a soustředění, souhra v kolektivních kreacích a v neposlední řadě schopnost představitelky Mladé tlumočit těmi nejniternějšími prostředky hlavní myšlenku a poslání hry. V textu se říká, že ten, kdo má srdce, dovede čarovat. Čarovat se povedlo celému kolektivu a představitelce Mladé především. Nabízí se otázka, zda by to čarování nebylo ještě krásnější, kdyby i její hlavní spoluhráči v individualizovaných lidských postavách došli ve svých rolích dál. Kdo ví. Možná je to pro vlastní vyznění myšlenky inscenace docela v pořádku, že hlavní postava, přes niž je téma hry vedeno především, hraje jednoznačný prim. Ať tak či onak, byli jsme 20. listopadu na ostravském Setkání přítomni obřadu – slavnostní mši za lidství, přátelství a lásku.

S napětím, hodným dramaturgického výběru, totiž textu **O. Wilda Šťastný princ**, bylo očekáváno premiérové představení oddílu **Zvonci ostravského Dividla**, vedeného Jakubem Rycheckým. Sympatický a v dobrém slova smyslu ambiciózní počín Zvonců zůstal poněkud ve stínu obou inscenací, o nichž byla výše řeč. To, co je obdivuhodné na práci Hudradla a souboru ze Žďáru n. Sáz., zatím ostravským Zvoncům chybí. A tak jsme byli přítomni více méně

stručné zprávě o Šťastném princí, lačni plnokrevného jednání, jež by nám zprostředkovalo myšlenkovou hloubku Wildova textu.

Ať byly inscenace či vystoupení až potud uvedené ve svém výsledku jakékoliv, měly něco společného. Měly přinejmenším shodné východisko v adekvátnosti myšlenkového záběru zvolených předloh a způsobu jejich jevištní prezentace dětskými interprety. Mám za to, že to nelze tvrdit o **Dismanově rozhlasovém dětském souboru z Prahy** a jeho inscenaci **Bídničů podle předlohy V. Huga**. A nejde mi o volbu předlohy, jde mi spíše o její „aktualizaci“, která z ní dělá výprodej hesel z období let 1945 až po dnešek a rádoby bonmotů, tj. replik á la „zítra se bude tančit všude“ až po zveřejňované režijní poznámky typu „vstoupí každý z jiné strany – ODS, ODA“. Soubor inscenuje Bídničy jako divadlo no divadle a jako hru se zpěvy. Po celou dobu trvání představení však není jasné, proč dochází ke zcizování, zdali proto, aby hru mohli hrát děti či ještě z důvodů jiných. Nicméně, v inscenaci nejde o to, aby herec nahlížel postavu, kterou představuje a zaujímal k ní stanovisko. Nic takového se neděje. Všechna zcizení jsou vnější povahy, takže se z nich vytváří přebytná vata nad jinak iluzivním způsobem tlumočeným Hugovým textem. Neujasnění inscenačního principu jde ruku v ruce s neujasněností volby žánru. Jediné, co je zřetelné a hodné obdivu, je hlasová vybavenost dětí. Soubor sehrál v závěru Setkání ještě svou druhou hru, kterou jsem neviděl a tak ji mohu pouze pro úplnost zaznamenat. Jmenovala se **Dědeček a loupežníci**.

Z jiného divadelního podhoubí vyrostly další dvě inscenace dětských kolektivů. Jedna byla příkladem záslužné práce s dětmi handicapovanými poruchami sluchu. Soubor **Dikronek z Brna** je pantomimickým souborem neslyšících dětí a v Ostravě předvedl vystoupení nazvané **Miss**. Druhá inscenace vznikla jako součást hudební výchovy v jedné třídě na soukromém **gymnáziu J. Seiferta v Praze**. Kvazi opera **Komtur** potěšila stejně účastníky ostravského Setkání, jako předtím návštěvníky festivalu v Ústí n. L. či Jiráskova Hronova.

Setkání je určeno také souborům dospělejším. Ty tentokrát do Ostravy zavítaly z dosti protilehlých koutů republiky, z Aše a z Brna. **Volné sdružení Brno-Ostrava** uvedlo v režii Petry Rychecké jevištní adaptaci textů nazvanou podle autora **Macourkoviny** (Dvěře, Želvy). Publikum se na Macourkovinách bavilo. Dozajista by se bavilo více, kdyby se inscenátoři pregnančněji zabývaly otázkou stavby situací a gagů, jejich přesným načasováním. Řádově lépe se v tomto ohledu vedlo **souboru Gymnázia z Aše** pod vedením Romana Černíka v představení nazvaném **Lev a notes**, které po právu došlo svého docenění na národní přehlídce v Prachaticích a od té doby neztratilo nic ze své působivosti. Ašáci uvedli v Ostravě i svou další inscenaci nazvanou **Poslyšte pohádky ze staré Anglie**. Předlohou jim byla dramatizace anglických, velšských, skotských a irských pohádek, kterou vytvořili modřišičti Čmukaři Jaroslav Ipser a Daniela Weissová. Nekopíruji však slavnou loutkářskou inscenaci Lárk íčičok, ale prostředky hraného divadla dochází k svébytnému divadelnímu tvaru. Ten má své půvaby a

také rezervy, zejména v budování potřebného napětí a pointování a v razantnějším využití divadelní zkratky.

Dalším dospělejším souborem, který se uvedl více než dobře, bylo **brněnské PIRKO III**, vedené Nikou Juklíčkovou a Liborem Štěpánkem. Jeho dvě vystoupení stavěly na textech I. Vyskočila **Rodný ranč aneb Ó, padni padouchu a Zrádce**. Inscenace slynila hravostí, bezprostředností a humorem hodným předlohy. Kompaktnějšího a soustředěnějšího tvaru se PIRKO III dopracovalo ve Zrádci.

K dospělejším či spíše dospělým souborům náležel kolektiv s názvem **PIRKO**, tentokrát bez přiřazené číslovky. Brněnský kolektiv se zmocnil v režii Silvy Mackové předlohy svých otců a přijal ji za vlastní. Nastudoval **muzikál Jaroslava Svozila s hudbou Karla Cóna Ztracený chlapec**. Výchozí dramatická situace, v níž právě narozený královský syn se nesmí postavit do svých 15 let nohama na zem, aby se neztratil, je příslibem napínavé podívané a závažného sdělení stanoviska mladých lidí, kteří k nám s jevišť promlouvají. Leč, napětí se ze hry vytratí, jakmile se hlavní hrdina postaví na své nohy. Hledání jeho místa mezi soukmenovci se totiž uskutečňuje spíše ve slovní rovině, než ve vypjatých vpravdě dramatických situacích, které by bylo nutné řešit. Chatrný příběh však nic takového neumožňuje, ba prohlubuje absenci výrazných vztahů dramatických postav hry, které nenahrazují ani kolektivní kreace, ani množství songů, jimiž inscenace hýří. Nesmírné nasazení a suverenita, s jakou herecký kolektiv ovládl jeviště, zůstávají tak jakoby nevyužity a myšlenkové poselství hry tone v textech závěrečných písní, nevyřčeno dramatickým jednáním. Nicméně, jedná se o inscenaci v amatérském divadle a ve svém žánru výjimečnou. Ne tak často se lze setkat s vyrovnanými a disponovaným kolektivem, z něž nadto vyzařuje plné zaujetí.

Výčet inscenací ostravského Setkání by nebyl úplný, kdybych pominul představení profesionálního **Divadla Petra Bezruče v Ostravě** v režii Vladimíra Moravka j.h. Uvidět na programu divadla takový titul, jakým je **Werichovo Fimfárum**, to je zkrátka radost. V šedi a bezduchosti produkce, jakou oplývá česká dramatika pro děti, se totiž jedná o brilant s vysokým číslem karátů. V divadle P. Bezruče vtipně začali, ba dokonce, což na českých jevištích nebývá obvyklé, navázali příjemný kontakt s publikem. Moc jsem se těšil, jak to bude dál. Těšil jsem se marně, neboť tím má radost skončila. Inscenátoři, jakoby nevěřili kvalitám textové předlohy, ji přetvořili podle obligátního postupu, kterým se „štrikují“ předlohy chatrné. Tj. zastavováním děje a rozhráváním scén bez vazby na hlavní myšlenku hry, zařazováním písňových vstupů, které nic neřeší, vyráběním humoru za každou cenu atp. V inscenaci to došlo tak daleko, že základní dějová linie zůstala upozaděna a tím i celé myšlenkové poselství Werichovy pohádky. Namísto toho byl otevřen prostor pro karikování zámeckých postav, zejména Knížete, respektive našich současníků. Vyráběla se legrace pro legraci, a to prostředky dosti pokleslími. Chtělo se mi zakřičet: „proč takhle!“. Na místo toho jsem si v duchu

odpověděl replikou J. Wericha z předscény féerie Caesar: „to je tak proto, že autor byl vůl a překladatel není“.

A to už by bylo opravdu všechno, kdyby samo Setkání nebylo jedním velkým přestavením. Jeho inscenátorům by měla být udělena cena za bláznovství a odvahu, s jakou se pouští do organizace nemalého projektu bez velkých prostředků, ale za to s maximálním nasazením. Ale protože se v Ostravě žádné ceny neudělují, zůstane i pro ně jedinou odměnou dobrý pocit ze Setkání, na něž neváhalo přijet tolik lidí. Zúčastněné soubory mohou, ale nemusí, vyhledat přítomné lektory a vyžádat si hodnocení svých inscenací. Zúčastnění organizátoři mohou, ale nemusí, vyhledat přítomné soubory a vyžádat si jejich názor nu to, jak se zhostili organizátorské role. Naposledy bude však určující to, zda se s inscenacemi souborů budou chtít setkat diváci a s ostravským Setkáním divadelní soubory.

Dům dětí a mládeže v Ostravě v Mariánských Horách připomínal opět malou babylónskou věž. Přes všechno hemžení v něm opět nedošlo k zmatení jazyků. Zdá se, že k němu ani dojít nemůže, když se lidé chtějí setkat, aby dávali druhým.

Milan Strotzer

Publikováno: Časopis Amatérská scéna 2/1994, str. 4